

Nr 27

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående utredning om sammanslagning av statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 53 av herr *Jonsson, Jon, m. fl.*, och II: 61 av herr *Svensson i Ljungskile m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning i rationaliserings- och besparings-syfte om sammanslagning av statens jordbruksnämnd med lantbruksstyrelsen.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionärernas hemställan, får utskottet hänvisa till innehållet i motionerna.

Över motionerna har utskottet låtit inhämta remissyttranden från statskontoret, lantbruksstyrelsen, statens jordbruksnämnd och statens organisationsnämnd.

Statskontoret har i sitt den 4 mars 1957 dagtecknade yttrande föreslagit, att motionerna ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Som motive-ring härför har statskontoret anfört i huvudsak följande.

Statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen har till sin natur tämligen skilda arbetsuppgifter. Medan sålunda lantbruksstyrelsen är centralorgan för rationaliseringsverksamheten på jordbrukets område, handhar jordbruksnämnden under Kungl. Maj:t den prisreglerande verksamheten på området. Då principbeslut fattades om jordbruksnämndens bildande, ansågs det också uppenbart, att nämnden borde existera såsom ett särskilt organ (prop. 1947: 75, s. 407). Däremot har delade meningar rått rörande gränsdragningen mellan å ena sidan jordbruksnämnden och å andra sidan vissa andra verk och inrättningar, däribland lantbruksstyrelsen. Dessa avgränsningsfrågor prövades ingående vid nämndens tillkomst (prop. 1950: 161, s. 57). Såsom i föreliggande motioner framhållits har nyligen införts ett nytt prisregleringssystem för jordbruket (prop. 1955: 198 och 1956: 165), i vilket samband företagits en översyn av jordbruksnämndens organisation (prop. 1956: 40). Vid anmälan av sistnämnda spörsmål framhöll föredragande departementschefen bl. a., att det för det dåvarande uppenbarligen vore svårt att bedöma i vad mån det nya prissättningsystemet kunde komma att påverka personalbehovet vid jordbruksnämnden. Ej heller ansågs möjligt att minska nämndens personal annat än beträffande ett fåtal tjänster. F. n. uppgår jordbruksnämndens och lantbruksstyrelsens personal till sammanlagt omkring (150 + 140 =) 290 befattningshavare fördelade på tillhoppa (5 + 10 =) 15 byråer. Statskontoret är icke övertygat om att en sammanslagning av de båda myndigheterna skulle medföra personalbesparing eller rationalisering i en omfattning, som kan anses uppväga med den ifrågasatta omorganisationen förenade nackdelar. En sådan gemensam organi-

sation torde nämligen bli alltför otymplig och tungrodd. Skulle en upplösning av jordbruksnämnden dock anses önskvärd, torde därför böra övervägas en sammanslagning av delar av jordbruksnämnden även med andra organ än lantbruksstyrelsen, exempelvis med kommerskollegium — utrikes-handelsbyrån — och fiskeristyrelsen — fisksektionen.

Med hänsyn till att jordbruksnämndens organisation sålunda nyligen varit föremål för översyn och då några på det nya prissättningsystemet grundade erfarenheter ännu ej torde ha vunnits, kan statskontoret ej förorda, att förevarande organisationsfråga upptages till utredning.

Lantbruksstyrelsen har i yttrande, dagtecknat den 7 mars 1957, avstyrkt bifall till motionerna samt därvid framhållit bl. a. följande.

Såsom motionärerna framhållit råder ett nära samband mellan lantbruksstyrelsens och jordbruksnämndens verksamhet. De båda organens uppgifter utgör sålunda olika led i den statliga verksamheten för att stödja och främja jordbruksnäringen. Lantbruksstyrelsen har härvid främst att svara för de produktionsbefrämjande åtgärderna och har därmed även stort inflytande på produktionens inriktning. Jordbruksnämnden svarar å andra sidan i huvudsak för den prisreglerande verksamheten och övriga frågor rörande avsättning inom och utom landet av jordbrukets produkter och förnödenheter. Det är självfallet att handhavandet av dessa uppgifter i viktiga hänseenden förutsätter intim samverkan mellan ämbetsverken. I och för sig kan därför den av motionärerna väckta tanken på en sammanslagning av verken ur nämnda synpunkter te sig ändamålsenlig.

Styrelsen erinrar emellertid om att det, då de ännu gällande riktlinjerna för den statliga jordbrukspolitiken fastställdes vid 1947 års riksdag, icke rådde någon meningsskiljaktighet om att ett särskilt organ borde finnas för den prisreglerande verksamheten vid sidan om det organ, som centralt skulle handha rationaliseringsverksamheten. Man fann det då helt uppenbart, att sistnämnda organ icke jämväl skulle kunna svara för de prisreglerande åtgärderna. Härvid framhölls, att sambandet mellan rationaliseringsverksamheten och den prisreglerande verksamheten i huvudsak gjorde sig gällande, då man hade att taga ställning till de allmänna riktlinjerna för den sistnämnda verksamheten. I övrigt gick de ärenden, som berörde sistnämnda verksamhet, främst ut på ett fullföljande av de fastställda riktlinjerna och kunde därför avgöras i stort sett oberoende av rationaliseringsverksamhetens utveckling. Som exempel härpå framhölls, att de import- och exportreglerande åtgärderna under en regleringsperiod kunde vidtagas så gott som helt oberoende av rationaliseringsverksamheten. De skäl, som på den tiden sålunda ansågs tala mot att ett gemensamt centralt organ skulle inrättas för de båda leden i den statliga jordbrukspolitiken, äger enligt styrelsens mening alltjämt giltighet.

Från lantbruksstyrelsens sida sett torde behovet av en fortlöpande nära samverkan med jordbruksnämnden främst göra sig gällande på lantbruksavdelningens, och särskilt då lantbruksbyråns, men även på jordbruksekonomiska byråns verksamhetsfält. Bland de frågor, vilkas handläggning i särskilt hög grad påkallar att en sådan kontakt upprätthålles, framhåller styrelsen — i likhet med motionärerna — bl. a. sådana, som rör kvalitetsbefrämjande åtgärder samt vissa frågor avseende reglering av import och export ävensom fodermedelskontrollen. Ehuru gränsdragningen mellan de båda ämbetsverkens kompetensområden i dylika frågor ännu icke är helt klar, har dock samarbetet mellan styrelsen och jordbruksnämnden även i dessa hänseenden enligt styrelsens mening kunnat förlöpa på ett i stort

sett tillfredsställande sätt. I den mån det alltjämt förekommer brister i sådant avseende, torde det böra ankomma på ämbetsverken att överenskomma om lämpliga former för en önskvärd fortsatt utbyggnad av samarbetet. Något tvivel om att detta skall lyckas föreligger icke på lantbruksstyrelsens sida. I den mån det likväl skulle komma att kvarstå olösta gränsdragningsproblem, torde sådana enskilda frågor böra av ämbetsverken underställas Kungl. Maj:ts prövning. Att ifrågasätta en sammanslagning av verken på grund av att sådana problem kan förekomma inom en förhållandevis begränsad sektor av deras verksamhet, bör enligt styrelsens mening icke ifrågakomma. Vad angår övriga av motionärerna särskilt omnämnda frågor — exempelvis stödåtgärder vid felslagen skörd — har några olägenheter, såvitt styrelsen har sig bekant, icke förspotts av att handläggningen måst ske i samråd mellan ämbetsverken. Samrådet har härvid alltid kunnat ske i smidiga former och utan att det medfört tidsutdräkt.

Det synes även böra framhållas, att lantbruksstyrelsens verksamhetsfält är icke endast mycket vidsträckt utan även synnerligen mångskiftande, ett förhållande, varom redan det stora antalet fackbyråer inom styrelsen samt den omfattande lokala förvaltning, som står under styrelsens direkta ledning eller tillsyn, ger en i detta sammanhang tillräcklig antydan. Även om det rent teoretiskt skulle kunna anses önskvärt att sammanföra den produktionsbefrämjande verksamheten och den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område under en gemensam central myndighet, skulle detta stöta på praktiska hinder av stor räckvidd. Bl. a. skulle verksamhetsfältet få en sådan omfattning, att det i praktiken måste bli omöjligt för en person att överblicka, samordna och leda arbetet inom det organ, som då skulle bildas. Även i övrigt skulle ett sådant organ bli otympligt och medföra organisatoriska nackdelar, vilka till ingen del skulle uppvägas av de besparingar, som möjligen skulle vinnas genom att kamerala och i viss mån även andra administrativa ärenden kunde handläggas av gemensam personal.

I yttrande, dagtecknat den 26 mars 1957, har *statens jordbruksnämnd* funnit skäl tala för den begärda utredningen men tillika ifrågasatt, om den rätta tidpunkten härför redan nu kan anses vara inne. Såsom motivering för sitt ståndpunktstagande har jordbruksnämnden anfört bl. a. följande.

Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut om den nuvarande organisationen med två olika centralmyndigheter för den statliga jordbruksrationaliseringen och för prisregleringen på jordbrukets område grundar sig — såsom har berörts i motionerna — ytterst på överväganden av 1942 års jordbrukskommitté. Principbeslut i frågan meddelades vid 1947 års riksdag i samband med behandlingen av riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitikerna m. m. (prop. 1947: 75). Organisationen har därefter successivt utformats i instruktioner och organisationsplaner m. m. för dels jordbruksnämnden, dels lantbruksstyrelsen. Instruktioner har senast utfärdats för nämnden den 15 juni 1956 (nr 376) och för lantbruksstyrelsen (jänte lantbruksnämnderna) den 16 november 1956 (nr 553).

Jordbrukskommittén fastslog på sin tid, att prisregleringen och rationaliseringen båda var led i statens verksamhet för att främja och stödja jordbruksnäringen. I sammanhanget anförde kommittén (SOU 1946: 42, s. 278) vidare.

»Det ena ledet av ifrågasatt verksamhet kan ej bedrivas helt oberoende av det andra. Den prisnivå å jordbrukets produkter, vilken man stöder medelst prisreglerande åtgärder, blir på lång sikt av avgörande betydelse för möjligheterna att upphålla jordbruket, och det sätt, på vilket ra-

tionaliseringsprogrammet genomföres, blir av betydelse för möjligheterna att undvika en överproduktion och därmed även för effekten av de prisreglerande åtgärderna. Det bör därför ständigt föreligga ett samband mellan det sätt, på vilket rationaliseringsåtgärderna utformas, och det sätt, på vilket prisregleringen avvågs.

Det skulle med hänsyn härtill rent teoretiskt kunna anses önskvärt, att det organ, som skall handha den centrala ledningen av rationaliseringsverksamheten, även skall tjänstgöra såsom organ för den statliga prisregleringen på jordbrukets område.»

Jordbrukskommittén konstaterade å andra sidan, att de löpande prisregleringsärendena och rationaliseringsärendena tämligen oberoende av varandra kunde handläggas av skilda organ och att ett »sammanförande av den prisreglerande verksamheten och rationaliseringsverksamheten till ett enda centralorgan skulle även rent organisatoriskt medföra nackdelar, med hänsyn till omfattningen av det organ, som då skulle bildas.

I en specialmotivering (SOU 1946: 46, s. 465) framhöll jordbrukskommittén härjämte lämpligheten av att handläggningen av prisregleringsärendena uppdrogs åt en myndighet i nämndform med lämplig representation för berörda samhällsgrupper.

De av jordbrukskommittén anförda skälen till förmån för upprättandet av två skilda ämbetsverk blev vägledande för 1947 års nyssnämnda beslut. En uppdelning beslöts då efter de riktlinjerna, att prisregleringen och därmed sammanhängande ekonomiska frågor skulle (vid avvecklingen av statens livsmedelskommission) anförtros ett ämbetsverk i nämndform, statens jordbruksnämnd, och att de övriga frågorna, främst jordbrukets rationaliseringsproblem, skulle ankomma på ett fackorgan av traditionell verkstyp.

Vid de utredningar och överväganden, som därefter har ägt rum i fråga om de två ämbetsverkens fortsatta organisation m. m., har man byggt på den år 1947 beslutade uppdelningen såsom en given förutsättning. Frågan om en sammanslagning har sålunda vid dessa tillfällen icke upptagits till dryftande.

Jordbruksnämnden vill för sin del till en början framhålla, att det nära samband, som föreligger mellan den prisreglerande verksamheten och rationaliseringsverksamheten, i och för sig måste anses tala för att de båda verksamhetsgrenarna — därest så även ur andra synpunkter är möjligt — skall handhas av ett och samma centralorgan. Redan nu har man även genom vissa organisatoriska åtgärder sökt trygga ett intimt samarbete mellan de båda organen. Sålunda föreskrives i lantbruksstyrelsens instruktion, att jordbruksnämndens chef äger närvara vid behandlingen inom lantbruksstyrelsens plenum av ärende, som är av intresse för båda verken, samt därvid delta i överläggningen men ej i beslutet. Motsvarande bestämmelse finnes i jordbruksnämndens instruktion, såvitt gäller lantbruksstyrelsens chef. Det torde även vara anledning att konstatera, att samarbetet mellan de båda verken under de gångna åren har förflutit friktionsfritt. Å andra sidan är det emellertid också klart, att instruktionsmässiga föreskrifter av den art, som nyss har berörts, ej kan utgöra någon fullständig garanti för den samordning av de båda verksamhetsgrenarna till jordbrukets främjande, som är en nödvändig förutsättning för ett gott resultat av verksamheten i dess helhet. Säkerhet för att för jordbrukets utveckling viktiga frågor bedömes och handlägges på samma sätt, såväl när det gäller den prisreglerande verksamheten som när det gäller rationaliseringsverksamheten, ernås därför otvivelaktigt bäst genom att dylika frågor centralt handlägges av ett och samma organ.

Det nära samband, som föreligger mellan de båda organens arbetsupp-

gifter och arbetsområden, tager sig även uttryck i att i många fall frågor av likartad karaktär handlägges av båda organen eller arbetsuppgifterna i viss mån griper in i varandra. Åtskilliga exempel härpå har anförts i motionerna. Som ytterligare exempel kan nämnas, att nämnden i viss omfattning äger disponera över prisregleringsmedel till stöd åt forsknings-, försöks- och upplysningsverksamhet, medan den statliga stödverksamheten på dessa områden eljest i väsentliga delar sorterar under lantbruksstyrelsen. Beträffande mjölkstandardiseringen är lantbruksstyrelsen kontrollorgan men jordbruksnämnden åtalsmyndighet. Lantbruksstyrelsen ordnar kurser i köttklassificering, under det att denna klassificering i övrigt ankommer på jordbruksnämnden. Frågor angående de ekonomiska förhållandena inom trädgårdsnäringen och andra speciella produktionsgrenar handlägges, vid remissbehandlingen av utredningar o. d., såväl av nämnden som av styrelsen. Gränsdragningen inom några av de uppräknade specialområdena har vid olika tillfällen ändrats. Handläggningen av vissa typer av ärenden — frågor rörande missväxtbidrag, köttklassificering, producentbidrag m. m. — har sålunda ankommit under vissa perioder på jordbruksnämnden (eller livsmedelskommissionen), under andra på lantbruksstyrelsen. Det synes icke minst med hänsyn till vad nu anförts om det nära sambandet mellan de olika organens arbetsuppgifter vara sannolikt, att en sammanföring av de båda organen till en enhet skulle öppna möjlighet till administrativ förenkling och besparingar.

Jordbruksnämnden har hittills uppehållit sig vid de skäl, som kan anses tala för en sammanslagning av lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden. Det är emellertid anledning att understryka, att det jämväl finnes omständigheter, som kan anses tala mot en sammanslagning eller i vart fall göra värdet av en sammanslagning mera tveksamt. Jordbruksnämnden hänvisar härvidlag i första rummet till frågan om ej det organ, som skulle bildas genom en dylik sammanslagning, skulle bli alltför stort för att det skulle bli möjligt för verkets ledning att på önskvärt sätt överblicka och hålla samman verksamheten i dess helhet. Såsom inledningsvis erinrats synes det främst ha varit farhågor i detta avseende, som var avgörande för 1942 års jordbrukskommitté, då kommittén icke ansåg sig kunna förorda att den prisreglerande verksamheten och rationaliseringsverksamheten skulle sammanföras till ett enda centralt organ. Läget är visserligen nu annorlunda än det var, då jordbrukskommittén avgav sitt betänkande. Jordbrukskommittén torde bl. a. ha räknat med att den statliga rationaliseringsverksamheten skulle få väsentligt större omfattning än vad som sedermera blivit fallet. Även om man bortser från de överväganden, som kan ha legat till grund för jordbrukskommitténs ställningstagande, och bedömer frågan med utgångspunkt från den personalorganisation, som nu finnes vid jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen, ävensom de arbetsuppgifter, som nu åvilar de båda organen, kan det dock icke förnekas, att en viss tveksamhet inställer sig med tanke på möjligheten att under en enhetlig ledning effektivt hålla samman dessa omfattande och mångskiftande arbetsuppgifter.

Tanken på en eventuell sammanslagning reser även andra problem, vilka måste undersökas, innan man definitivt kan taga ställning till frågan om en sådan åtgärd är möjlig eller lämplig. Som ett exempel härpå kan nämnas frågan hur den intresserepresentation, som nu förefinnes i jordbruksnämnden och nämndens råd, skall utformas eller en dylik sammanslagning samt vilka uppgifter en intresserepresentation då skall få. Vidare måste beaktas, att jordbruksnämnden nu är prisregleringsorgan även för fiskerinäringen och att det torde vara avsett att nämnden — som är beredskapsorgan på jordbruks- och livsmedelsområdet — i händelse av en kris- eller

avspärrningssituation skall erhålla uppdraget att fungera som centralt krisregleringsorgan på livsmedelsområdet. I båda fallen måste övervägas, huruvida en sammanslagning skulle minska möjligheterna att fullgöra de angivna uppgifterna på tillfredsställande sätt. En annan fråga, som även måste beaktas, är vart den jordbruksekonomiska undersökningen bör förläggas i händelse av en sammanslagning mellan lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden. Ett av de skäl, som föranlett att den jordbruksekonomiska undersökningen uppdragits åt lantbruksstyrelsen, har nämligen varit att denna undersökning ansetts böra bedrivas av ett organ, som ej är direkt inkopplat i den prisreglerande verksamheten utan intager en mera fristående ställning.

Det är givetvis omöjligt att utan en ingående undersökning göra en riktig avvägning mellan de för- respektive nackdelar, som kan vara förenade med en sammanslagning mellan de båda verken. Jordbruksnämnden finner därför skäl tala för att en utredning rörande denna fråga skall komma till stånd. Emellertid ifrågasätter nämnden, om rätta tidpunkten att igångsätta en dylik utredning redan nu kan anses vara inne. Nämnden hänvisar rörande denna fråga till att den tid, som har förflutit sedan det nya prisregleringssystemet trädde i kraft, är alltför kort för att man ännu skulle ha kunnat bilda sig någon säker uppfattning om hur systemet kommer att fungera och vilken arbetsbelastning det kommer att medföra för nämnden. Vidare erinrar nämnden om att det nuvarande systemet är avsett att gälla endast till den 1 september 1959 och att frågan om utformningen av ett fortsatt prisregleringssystem och därmed även frågan om arbetsuppgifterna för det centrala regleringsorganet kan komma att i hög grad påverkas av det resultat, till vilket man kommer i de nu pågående överläggningarna angående möjligheterna att bilda ett gemensamt europeiskt frihandelsområde.

Statens organisationsnämnd har i sitt den 12 mars 1957 dagtecknade yttrande framhållit, att nämndens kännedom om verkens arbetsuppgifter och detaljorganisation icke är så ingående, att den kan tjäna som underlag för ett ställningstagande till frågan, huruvida en utredning, syftande till sammanslagning av verken, bör komma till stånd. Därvid har organisationsnämnden anfört i huvudsak följande.

Nämnden har icke företagit fullständiga organisationsundersökningar vid lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden utan blott s. k. kartläggningsundersökningar. Sådana redogörelser är bl. a. avsedda att klarlägga en myndighets kontakter med andra myndigheter, att vara till hjälp vid uppgörande av nämndens arbetsprogram samt att underlätta egentliga organisationsundersökningar. Kartläggningsundersökningarna vid lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden har givit nämnden den uppfattningen, att då organisationsundersökningar skall företagas vid de båda verken, dessa undersökningar bör ske samtidigt och nära samordnas. Bland omständigheter som bör tagas i betraktande vid ett ställningstagande till frågan om utredning angående sammanslagning av verken synes organisationsnämnden vara, att jordbruksnämnden tämligen nyligen omorganiserats och att det nya prisregleringssystemet inom jordbruket tillämpats relativt kort tid.

Utskottet. I motionerna I: 53 och II: 61 har med hänsyn till det nära sambandet mellan den verksamhet för jordbrukets rationalisering, som bedrivs av lantbruksstyrelsen, och den prisreglerande verksamhet på jord-

brukets område, som statens jordbruksnämnd har hand om, hemställts om utredning angående sammanslagning av de båda verken. Ett sådant samband föreligger enligt motionärerna exempelvis mellan strukturrationaliseringen å ena samt pris- och avsättningsfrågor å andra sidan. Bland frågor, som intimt berör de båda verken, nämnes i motionerna utformningen av särskilt prisstöd åt de mindre jordbruken, särskilda stödåtgärder vid fellslagen skörd — såsom areal- och kontantbidrag samt stödlån — kvalitetskontroll å jordbruksprodukter, i den mån sådan kontroll utövas av statliga organ, samt kvalitetsfrämjande åtgärder i övrigt, regleringen av importen och exporten av utsäde och levande djur ävensom livsmedelskontrollen. Genom en sammanföring av några utav byråerna — i motionerna pekas särskilt på lantbruksstyrelsens kameralbyrå och jordbruksnämndens kamrerarkontor samt styrelsens kanslibyrå och kanslisektionen i nämndens administrativa byrå — skulle enligt motionärerna skapas ökade möjligheter till en ändamålsenlig disposition av arbetskraften. Mot denna bakgrund förefaller det motionärerna troligt, att vissa besparingar och förenklingar skulle kunna vinnas genom den ifrågasatta sammanslagningen. Ett av de starkaste skälen, som tidigare anförts mot bildandet av ett gemensamt organ för ifrågavarande verksamhetsgrenar, nämligen arbetsuppgifternas omfattning, bör enligt motionerna icke längre utgöra något hinder, sedan den krisbetonade delen av jordbruksnämndens verksamhet avvecklats samt ett nytt, mindre detaljbetonat och därför mindre arbetskrävande prisregleringssystem införts fr. o. m. år 1956.

Med anledning härav får utskottet erinra om att spørsmålet om den centrala organisationen av ifrågavarande verksamhetsområden ingående diskuterades i samband med att statsmakterna år 1947 uppdrog riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitik. I propositionen 1947: 75, som grundades på 1942 års jordbrukskommittés betänkande, behandlades i fråga om rationaliseringsverksamheten två olika lösningar, varav den ena innebar sammanslagning av lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen, medan den andra åsyftade en överföring av lantbruksstyrelsens kulturtekniska byrå till egnahemsstyrelsen. Efter att ha vägt för- och nackdelarna mot varandra uttalades i propositionen, att det centralorgan, som bildades genom sammanslagningen, visserligen skulle bli stort men ingalunda så stort, att man behövde hysa allvarliga betänkligheter mot en dylik lösning av organisationsfrågan. Då härtill kom, att en sådan lösning ur andra synpunkter avgjort var att föredraga framför ett bibehållande av två centralorgan, stannade man i propositionen för att förorda densamma. Beträffande den prisreglerande verksamheten framhölls i propositionen, att det sålunda föreslagna centralorganet för rationaliseringsverksamheten uppenbarligen ej kunde handha jämväl förstnämnda verksamhet. Om lämpligheten i princip av att ett särskilt organ skulle finnas för prisregleringsverksamheten hade enligt propositionen någon meningsskiljaktighet icke rått. Riksdagen hade ingenting att erinra mot nyssnämnda uttalanden och förslag.

Vid de utredningar och överväganden, som därefter ägt rum i fråga om

de båda verkens fortsatta organisation, har anledning icke ansetts föreligga att till behandling upptaga spørsmålet om en sammanslagning i motionernas syfte. Däremot har olika spørsmål diskuterats rörande gränsdragningen mellan jordbruksnämnden samt vissa andra verk och inrättningar, däribland lantbruksstyrelsen. Utskottet vill härvidlag hänvisa till propositionerna 1950:161 (JoU 31) och 1956:40 (JoU 11), i vilka förslag framlagts rörande jordbruksnämndens organisation.

Såsom framgår av utredningen i ärendet har bildandet av ett gemensamt centralorgan för att handha de båda leden i den statliga jordbrukspolitiken visserligen övervägts rent teoretiskt men icke ansetts genomförbart i praktiken. Enligt utskottets mening skulle ett sådant organ uppenbarligen bli så stort och tungrott, att dess ledning svårigen skulle kunna överblicka och hålla samman verksamheten. Detta har även understrukits i de remissyttranden, som avgivits i ärendet. Vidare torde ett organ av traditionell verkstyp såsom lanbruksstyrelsen knappast lämpa sig för handläggning av prisregleringsärenden, som kräver snabba avgöranden och en smidig anpassning till prisiväxlingarna på den internationella marknaden. Än mindre skulle enligt utskottets förmenande ett dylikt verk vara ägnat att fungera som beredskapsorgan på jordbruks- och livsmedelsområdet.

Med anledning av vad som anförts i motionerna om den väntade minskningen i jordbruksnämndens arbetsbelastning vill utskottet erinra om att i förenämnda proposition 1956:40 angående detta spørsmål uttalades, att det uppenbarligen var svårt att bedöma i vad mån det nya prissättnings-systemet kunde komma att påverka personalbehovet vid nämnden. Då detta system bl. a. förutsatte, att ökad uppmärksamhet ägnades utvecklingen av de ekonomiska förhållandena inom jordbruksnäringen och att det ekonomiska materialet alltmer fullständigades, ansågs det dock icke för det dåvarande böra ifrågasättas att minska nämndens personal annat än beträffande ett fåtal tjänster. Vidare får utskottet fästa uppmärksamheten på att årets riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag funnit en personalförstärkning vid jordbruksnämnden erforderlig för att denna skall kunna fullgöra vissa närmare angivna arbetsuppgifter, som enligt statsmakternas beslut lagts på nämnden efter 1956 års omorganisation (JoU 1957: 1 p. 101; rskr 9). Enligt utskottets mening är den tid, som förflutit efter det nya pris-systemets ikraftträdande, alltför kort för att man ännu skall kunna bilda sig en säker uppfattning om systemets verkningar och den arbetsbelastning, detta kommer att medföra för nämnden. Härtill kommer att — såsom nämnden framhållit i sitt remissyttrande — frågan om utformningen av ett fortsatt prisregleringssystem och därmed även spørsmålet om arbetsuppgifterna för det centrala regleringsorganet kan komma att i hög grad påverkas av det resultat, till vilket de nu pågående överläggningarna angående möjligheterna att bilda ett gemensamt europeiskt frihandelsområde kan leda.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och med beaktande av övriga synpunkter, som framförts i föreliggande remissyttranden, har utskottet kom-

mit till den slutsatsen, att de personalbesparingar och rationaliseringar, som enligt motionärerna torde kunna uppnås vid den ifrågasatta sammanläggningen, näppeligen kan anses uppväga olägenheterna i samband därmed. Enligt vad utskottet kunnat finna har erfarenheterna av den hittillsvarande anordningen med två centralorgan varit goda. I den mån gränsdragningen mellan dessa organs arbetsuppgifter ger anledning till kompetenskonflikter eller dubbelarbete, förutsätter utskottet, att problemen löses genom överenskommelse verken emellan eller efter Kungl. Maj:ts prövning. Någon särskild utredning i sådant syfte kan utskottet icke finna behöfelig. Utskottet utgår från att de berörda verken och Kungl. Maj:t fortlöpande ägnar uppmärksamhet åt sådana problem och vidtager de åtgärder, som kan visa sig erforderliga.

Vid angivna förhållanden avstyrker utskottet bifall till den i motionerna begärda utredningen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 53 och II: 61 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1957

På jordbruksutskottets vägnar:

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Anderberg*, Lage Svedberg, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Hansson, Sigfrid Larsson, Kristiansson, Franzén, Uno Olofsson och Yngve Nilsson;

från a n d r a kammaren, herrar Pettersson i Dahl, Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina*, Ahlsten, Sköld*, Arweson*, Nilsson i Lönsboda, Johanson i Västervik, Nilsson i Bästekille och Hedin.

*Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

a) av herrar *Lage Svedberg, Jon Jonsson, Uno Olofsson, Jacobson* i Vilhelmina och *Nilsson* i Lönsboda, vika ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 53 och II: 61 samt att därför utskottets utlåtande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I motionerna — — — (lika med utskottet) — — — år 1956.

Med anledning härav vill utskottet för sin del till en början framhålla, att det nära samband, som föreligger mellan ifrågavarande verksamhetsgrenar, i och för sig måste anses tala för att desamma skall handhas av ett gemensamt

samt centralorgan. Även om man genom instruktionsmässiga föreskrifter sökt trygga ett intimt samarbete mellan de båda organen, utgör sådana åtgärder enligt utskottets mening ej någon fullständig garanti för den samordning av nyssnämnda verksamhetsgrenar, som torde vara en nödvändig förutsättning för ett gott resultat av verksamheten i dess helhet. Sådan garanti uppnås otvivelaktigt bäst genom att hithörande frågor centralt handlägges av ett och samma organ. Det nära sambandet tager sig även uttryck i att i många fall frågor av likartad karaktär behandlas av de båda organen eller att arbetsuppgifterna i viss mån griper in i varandra. Förutom de exempel härpå, som anförts i motionerna, har i jordbruksnämndens remissyttrande nämnts bl. a. ärenden rörande mjölkstandardisering, köttklassificering och trädgårdsnäringen. Mot denna bakgrund förefaller det utskottet troligt, att en sammanföring av de båda organen till en enhet skulle öppna möjlighet till administrativ förenkling och besparingar.

Såsom framhållits i de olika remissyttrandena i ärendet torde det å andra sidan jämväl finnas omständigheter, som kan anses tala mot en sammanslagning eller i vart fall göra värdet av en sammanslagning mera tveksamt. Utskottet vill härvidlag i första hand fästa uppmärksamheten på spørsmålet, om ej det organ, som bildades genom sammanslagningen, skulle bli alltför stort för att det skulle bli möjligt för verkets ledning att på önskvärt sätt överblicka och hålla samman verksamheten. Detta och andra problem, som kan aktualiseras vid en eventuell sammanslagning, bör enligt utskottet lämpligen undersökas, innan man definitivt kan taga ställning till frågan, om ett centralt organ är möjligt eller ändamålsenligt.

Det i ärendet föreliggande materialet visar enligt utskottets förmenande, att det är vanskligt att utan en ingående undersökning göra en riktig avvägning mellan de fördelar respektive de olägenheter, som kan vara förenade med en sammanslagning av de båda verken. Med hänsyn härtill anser utskottet starka skäl tala för att den i motionerna begärda utredningen kommer till stånd. Utredningen bör bedrivas med sådan skyndsamhet, att erforderligt material för bedömning av organisationsfrågan föreligger i god tid innan den nuvarande prisregleringsperioden löper ut den 31 augusti 1959 och ställning tages till spørsmålet om utformningen av ett fortsatt prisregleringssystem.

Vid angivna förhållanden tillstyrker utskottet bifall till motionerna I: 53 och II: 61 och hemställer sålunda,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 53 och II: 61, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville dels låta företaga utredning om sammanslagning av statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen, dels ock förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kan föranleda.»

b) av herr *Hansson*.